dygtige, har ret til en social mindsteindkomst, hvis størrelse er uafhængig af den forsikredes tidligere indtægt — gælder en undtagelsesbestemmelse om, at forsikrede, der har haft deltidsbeskæftigelse, kun kan modtage en ydelse svarende til den lønindtægt, de har haft, når denne foranstaltning rammer et langt større antal kvinder end mænd, medmindre den nævnte lovgivning er begrundet i objektive forhold, der intet har at gøre med forskelsbehandling på grundlag af køn.

2. Er der ikke truffet passende foranstaltninger til gennemførelse af artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, og gør staten sig skyldig i indirekte forskelsbehandling, skal den gruppe, der stilles ugunstigt på grund af denne forskelsbehandling, behandles på samme måde og være omfattet af samme regler som de øvrige ydelsesberettigede, idet disse regler i mangel af en korrekt gennemførelse af direktivet herefter er de eneste, man kan henholde sig til.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-102/88 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *Sagens retlige baggrund og de faktiske omstændigheder i hovedsagen*

I Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979 L 6, s. 24, herefter benævnt »direktivet«) hedder det i artikel 1, at direktivet »tilsigter gradvis gennemførelse for så vidt angår den i artikel 3 omhandlede sociale sikring og anden social beskyttelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, (i det følgende benævnt 'princippet om ligebehandling')«. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 1, litra a), finder direktivet bl. a. anvendelse på »lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende risici:

— sygdom,

— invaliditet ...

— arbejdsulykker og erhvervssygdomme...«.

Direktivets artikel 4, stk. 1, indeholder følgende bestemmelse:

»Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte el-

* Processprog: nederlandsk.

ler indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

— anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse,

— bidragspligt og beregning af bidrag,

— beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne«.

I Nederlandene giver Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (den almindelige lov om uarbejdsdygtighed, AAW) ret til uarbejdsdygtighedsydelse for »forsikrede på 17 år eller derover, der bliver uarbejdsdygtige, såfremt den forsikrede i året umiddelbart forud for den dag, på hvilken uarbejdsdygtigheden er indtrådt, har haft en indtægt ved eller i forbindelse med udførelse af arbejde i erhvervslivet eller som erhvervsmæssigt beskæftiget [artikel 6, stk. 1, litra a)].«

I henhold til artikel 6, stk. 1, litra b), tilkendes der en ydelse til »den forsikrede, som på den dag, hvor han fylder 17 år er uarbejdsdygtig...«.

I artikel 6, stk. 2, bestemmes det, at en indtægt på under 15% af mindstelønnen lades ude af betragtning med henblik på anvendelsen af bestemmelsen i artikel 6, stk. 1, litra a).

For visse kategorier af forsikrede på 17 år eller derover, gælder indtægtsbetingelsen i artikel 6, stk. 1, litra a), ikke. Disse kategorier er fastlagt i Koninklijk Besluit af 28. april 1980 (Stbl. 263), som er udstedt i medfør af af AAW's artikel 6, stk. 3. Herunder falder fuldtidsarbejdende selvstændige, som ikke har haft den fornødne mindsteindtægt, studerende uden indtægter samt ugifte, som arbejder i forældres eller ugifte brødres eller søstres husholdning.

I henhold til AAW's artikel 12 udgør uarbejdsdygtighedsydelsen en procentdel af det gældende beregningsgrundlag, afhængigt af uarbejdsdygtighedsgraden.

Beregningsgrundlagene fremgår af lovens artikel 10, hvori der i henholdsvis stk. 2, 3 og 4 fastsættes beregningsgrundlag, der afhænger af den forsikredes civilstand, forsørgerpligt for et barn og indtægter ved eller i forbindelse med arbejde. Ingen af disse beregningsgrundlag finder dog anvendelse, når den forsikrede er omfattet af artikel 10, stk. 5, der på det relevante tidspunkt var affattet således:

»Såfremt en ydelsesberettiget i året umiddelbart forud for den dag, på hvilken uarbejdsdygtigheden er indtrådt, ikke har udført et arbejde i erhvervslivet eller som erhvervsmæssigt beskæftiget af en varighed, der må anses for sædvanlig for det pågældende erhverv, og bl.a. som følge heraf har haft en lavere indtægt end et beløb på 260 gange det beregningsgrundlag, der uden anvendelse af dette stykke ville gælde for ham den dag, på hvilken uarbejdsdygtigheden er indtrådt, anses beregningsgrundlaget — som en undtagelse fra bestemmelserne i de foregå-

ende stykker — for at udgøre, hvad den ydelsesberettigede ifølge bestemmelser, der fastsættes af ministeren, må antages at have erhvervet som gennemsnitlig daglig indtægt i det nævnte år.«

Sagsøgeren var fra den 1. oktober 1978 til den 9. marts 1981 beskæftiget som administrativ medarbejder ved det offentlige skolevæsen i Groningen. Den 9. marts 1981 holdt hun op med at arbejde, fordi hun blev uarbejdsdygtig. I det sidste år forud herfor havde hun i gennemsnit arbejdet 18 timer om ugen.

Ved afgørelse af 15. oktober 1985 tilkendte sagsøgte hende en uarbejdsdygtighedsydelse i henhold til AAW. Uarbejdsdygtighedsgraden blev fastsat til 80 %, og ydelsesbeløbet udgjorde som følge heraf 80 % af et beregningsgrundlag på 54,24 HFL pr. ydelsesdag. Beregningsgrundlaget blev fastsat ud fra sagsøgerens gennemsnitlige løn pr. dag i året forud for uarbejdsdygtighedens indtræden, jfr. AAW's artikel 10, stk. 5.

Sagsøgeren indbragte afgørelsen for Raad van Beroep, idet hun gjorde gældende, at artikel 10, stk. 5, indebar en forskelsbehandling af kvinder i forhold til mænd.

Til støtte herfor fremførte hun, at 75 % af de deltidsbeskæftigede var kvinder, hvilket fremgik af officielle statistikker. Den omstændighed, at der i henhold til artikel 10, stk. 5, udbetaltes lavere ydelser — alene for deltidsbeskæftigede — medførte efter sagsøgerens opfattelse en indirekte forskelsbehandling på grundlag køn, som ikke var tilladt i henhold til direktivet.

Sagsøgte fremførte i det væsentlige, at det grundlæggende kriterium i artikel 10, stk. 5, var det udførte arbejdes økonomiske værdi, og at bestemmelsen derfor ikke — og heller ikke indirekte — beroede på begreber i forbindelse med vedkommendes køn. Sagsøgte anførte, at det grundlæggende kriterium var berettiget af objektive hensyn.

2. *Den forelæggende rets bemærkninger og de præjudicielle spørgsmål*

Raad van Beroep har anført, at der i henhold til AAW kan tilkendes uarbejdsdygtighedsydelser til den — ikke arbejdsløse — erhvervsaktive befolkning svarende til den sociale mindsteindkomst, dog ikke når den ydelsesberettigedes indtægt, bl. a. på grund af deltidsbeskæftigelse, har været lavere end den sociale mindsteindkomst. Indtægtskriteriet gælder heller ikke i de tilfælde, der omtales i AAW's artikel 6, stk. 1, litra b), og i Koninklijk Besluit af 28. april 1980. Raad van Beroep har anset det for fyldestgørende godtgjort — på grundlag af de af sagsøgeren fremførte og af sagsøgte ikke tilstrækkeligt bestridte oplysninger — at antallet af kvinder, der rammes af undtagelsesbestemmelsen i artikel 10, stk. 5, er betydelig større end antallet af mænd.

På denne baggrund har Raad van Beroep fundet det af betydning at få afklaret, om bestemmelsen indebærer en ulige behandling, der ikke er tilladt i henhold til direktivet.

Raad van Beroep har henvist til, at direktivets artikel 4, stk. 1, efter Domstolens praksis (jfr. særlig dom af 4. december 1986, sag 71/85, FNV, Sml. s. 3855, 3870, dom af 24. marts 1987, sag 286/85, McDermott and Cutter, Sml. s. 1453, og dom af 24. juni 1987, sag 384/85, Borrie Clarke, Sml. s. 2865) har kunnet påberåbes fra den 23.

december 1984 for at afværge anvendelsen af nationale bestemmelser, som er i strid med direktivbestemmelsen. Da den afgørelse, sagen drejer sig om, har haft virkning fra den 1. januar 1985, er denne tidsmæssige betingelse opfyldt.

Under henvisning til Domstolens dom af 13. maj 1986 i sagen Bilka-Kaufhaus (sag 170/84, Sml. s. 1607) har Raad van Beroep anført, at det ved afgørelsen af, om der foreligger en diskrimination, der i henhold til direktivet ikke er tilladt, er afgørende at få klarlagt, om bestemmelsen er objektivt begrundet. Det ville den efter Raad van Beroeps opfattelse være, hvis der ved AAW kun var indført en forsikring mod følgerne af uarbejdsdygtighed, således at indtægtstabet var dækket. Det er imidlertid ikke tilfældet.

Raad van Beroep har tillige rejst spørgsmålet om, hvilke følger det eventuelt har, at AAW's artikel 10, stk. 5, findes uforenelig med direktivet. Dette gælder specielt med hensyn til anvendelsen af AAW på mænd, der har haft deltidsbeskæftigelse.

På denne baggrund har Raad van Beroep ved kendelse af 10. marts 1988 forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en ordning, hvorefter der kan udredes ydelser til den (ikke-arbejdsløse) erhvervsaktive befolkning i tilfælde af uarbejdsdygtighed, og hvorefter der tilkendes ydelser svarende til den sociale mindsteindkomst, bortset fra de tilfælde, hvor den løn, den ydelsesberettigede tidligere har modtaget, bl. a. som følge af deltidsbeskæftigelse, har været lavere end den sociale mindsteindkomst, forenelig med artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7/EØF?

2) Såfremt spørgsmål 1 må besvares benægtende, medfører den — i så fald tilsidesatte — fællesskabsbestemmelse da, at ydelsesberettigede (af begge køn) også i de i spørgsmål 1 nævnte (undtagelses-)tilfælde har ret til en ydelse svarende til den sociale mindsteindkomst?«

3. *Retsforhandlingerne for Domstolen*

Forelæggelseskendelsen er registreret på Domstolens Justitskontor den 30. marts 1988.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs Domstol er der indgivet skriftlige indlæg den 4. juli 1988 af sagsøgeren i hovedsagen M. L. Ruzius-Wilbrink ved advokat B. I. Klaassens, Groningen, den 11. juli 1988 af direktionen for Bedrijfvereniging voor Overheidsdiensten ved lederen af Gemeenschappelijk Administratiekantoors juridiske afdeling for spørgsmål vedrørende social sikring W. M. Levelt-Overmars, som befuldmægtiget, den 11. juli 1988 af den nederlandske regering ved generalsekretær E. F. Jacobs, i Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, og den 6. juli 1988 af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved René Barents og Julian Currall, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har dog anmodet den nederlandske regering om at fremlægge en række retsforskrifter af betydning for sagen.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg for Domstolen

Sagsøgeren — der har oplyst, at hun har tre børn, og at hun blev skilt den 29. oktober 1985 — har anført, at udgangspunktet i AAW er, at størrelsen af den ydelsesberettigedes indtægter forud for uarbejdsdygtighedens indtræden ikke har nogen som helst betydning for ydelsesbeløbets størrelse. At dette er udgangspunktet, har den nederlandske regering da også udtrykkeligt bekræftet i sag 30/85, Teuling mod Bedrijfsvereniging voor de Chemische Industrie (dom af 11. juni 1987, Sml. s. 2497). Beregningsgrundlagene bestemmes efter den ydelsesberettigedes familieforhold (om den pågældende har en ægtefælle, om denne ikke har indtægter eller kun utilstrækkelige indtægter, om der er forsørgerpligt over for børn). Som følge heraf kan ydelsesbeløbet vise sig at være såvel lavere som højere end den tidligere indtægt, men det vil under alle omstændigheder udgøre et bestemt mindstebeløb. Den eneste undtagelse herfra er deltidsbeskæftigede, idet disse modtager en ydelse, som beregnes efter den indtægt, de rent faktisk har haft. Denne ydelse er lavere end den mindsteydelse, der udbetales i andre tilfælde.

Da de fleste deltidsbeskæftigede i Nederlandene og i andre europæiske lande er kvinder — hvilket fremgår af oplysninger, der er fremlagt for Raad van Beroep — giver de nævnte bestemmelser anledning til en indirekte forskelsbehandling. Desuden fremgår det af statistikker fra Sociale Verzekeringsraad, at 88% af de ydelsesberettigede, der modtager en lavere ydelse på grund af deltidsbeskæftigelse, er kvinder.

Sagsøgeren har endvidere anført, at denne forskelsbehandling er helt ubegrundet. For det første befinder deltidsbeskæftigede sig i en anden situation end den, loven generelt tager udgangspunkt i, og for det andet er sagsøgtes argumentation om, at det ville være urimeligt, hvis ydelsen var højere end den tidligere indtægt, ikke i overensstemmelse med de faktiske forhold, som er, at AAW i mange tilfælde netop giver ret til ydelser, der er højere end den tidligere indtægt.

Desuden skal den begrundelse, der påberåbes, være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jfr. Domstolens dom i sagen Bilka-Kaufhaus. For at opfylde dette krav, skal bestemmelsen være nødvendig for at nå det tilstræbte mål.

Det ville være mindre diskriminerende for kvinder, der er deltidsbeskæftigede og har børn i husstanden, at tillægge dem et fiktivt beskæftigelsesforløb, således som det også sker for personer, der er blevet handicappede på et tidligt tidspunkt, og for studerende [jfr. artikel 5 i Besluit regels arbeid van normaal te achten duur (bekendtgørelse om arbejde af en varighed, der må anses for sædvanlig) af 3. februar 1987, Stbl. 42].

Sammenfattende har sagsøgeren anført, at AAW's artikel 10, stk. 5, ikke kan bringes i anvendelse på hende, men at hun har ret til en ydelse, som beregnes ud fra det normale grundlag.

Sagsøgte har oplyst, at AAW-ydelserne principielt fastsættes efter uarbejdsdygtighedsgraden og det beregningsgrundlag, der skal anvendes. Beregningsgrundlaget er uafhængigt af den tidligere indtægt, men dette gælder dog ikke for deltidsbeskæftigede. Selv om AAW er blevet ændret med virkning fra den 1. januar 1987, findes en bestemmelse herom stadig i loven. Der gælder særlige bestemmelser for ydelsesberettigede, som i det

pågældende tidsrum ikke har haft nogen indtægt, eller hvis indtægt har været utilstrækkelig (af andre grunde end deltidsarbejde).

Den beskrivelse, der gives af AAW-reglerne i forelæggelseskendelsen, er ikke korrekt. I henhold til AAW tilkendes der kun ydelser svarende til den sociale mindsteindkomst i tilfælde af fuldstændig uarbejdsdygtighed. Er der kun tale om delvis uarbejdsdygtighed, sættes ydelsernes størrelse i forhold til den sociale mindsteindkomst.

Med hensyn til det første præjudicielle spørgsmål har sagsøgte anført, at der i artikel 10, stk. 5, overhovedet ikke sondres mellem ydelsesberettigede af forskelligt køn, og at der således ikke er tale om en direkte forskelsbehandling i den foreliggende sag.

Da 75% af de deltidsbeskæftigede i Nederlandene er kvinder, er det sandsynligt, at langt den største del af de personer, der modtager ydelser i henhold til artikel 10, stk. 5, også er kvinder.

Under hensyn til Domstolens dom i Teuling-sagen vil tilkendelse af en lavere ydelse under disse omstændigheder være i strid med direktivets artikel 4, stk. 1, medmindre det sker af grunde, som er forskelsbehandling på grundlag af køn uvedkommende.

AAW giver kun beskyttelse mod tab af indtjeningsevnen indtil det niveau, der udgøres af den sociale mindsteindkomst (idet den supplerende forsikring mod tab ud over dette niveau er reguleret i andre love).

Retten til ydelsen er afhængig af et faktisk indtægtstab. Artikel 10, stk. 5, er udtryk for samme princip, idet bestemmelsen går ud på, at grundlaget for ydelsen fastlægges individuelt, såfremt indtægterne ved deltidsarbejde er lavere end den sociale mindsteindkomst. Hvis dette ikke var tilfældet ville personer, hvis indtægter har været lavere end den sociale mindsteindkomst, modtage en ydelse, som beregnes ud fra mindsteindkomsten, og som endog er højere end de indtægter, vedkommende faktisk har haft. En bestemmelse, som tager sigte på at beskytte de forsikrede mod indtægtstab, og hvorefter ydelsens størrelse sættes i forhold til indkomsttabets størrelse, tilgodeser et tilstrækkelig vægtigt hensyn og har intet at gøre med forskelsbehandling på grundlag af køn.

Efter sagsøgtes opfattelse er det også på baggrund af direktivet berettiget, at der i henhold til en forsikringsordning mod følgerne af uarbejdsdygtighed, hvorefter ydelserne højst kan svare til den sociale mindsteindkomst, udbetales lavere ydelser til forsikrede, hvis indtægter som følge af deltidsarbejde har været lavere end den sociale mindsteindkomst.

De hensyn, der har ført til, at man har undtaget visse kategorier af forsikrede fra reglen i artikel 10, stk. 5, (personer, der er blevet handicappede på et tidligt tidspunkt, studerende m.fl.), har intet at gøre med forskelsbehandling på grundlag af køn. I øvrigt medfører direktivet ingen forpligtelse til også at undtage kvinder, der har haft deltidsbeskæftigelse på grund af familiemæssige forpligtelser (jfr. præmisserne 41 og 42, sag 170/84, Bilka-Kaufhaus).

På denne baggrund har sagsøgte foreslået, at Domstolen besvarer det første præjudicielle spørgsmål bekræftende.

For det tilfælde, at Domstolen besvarer spørgsmålet benægtende, har sagsøgte anført, at det andet præjudicielle spørgsmål må besvares bekræftende. For at forhindre forskelsbehandling af mænd må man nemlig i så fald undlade at anvende artikel 10, stk. 5, på både kvinder og mænd.

Den nederlandske regering har anført, at selv om artikel 10, stk. 5, finder anvendelse på en langt større procentdel kvinder end mænd, behøver der ikke at være tale om en forskelsbehandling, såfremt reglerne er begrundet i hensyn, som intet har at gøre med forskelsbehandling på grundlag af køn. I denne forbindelse har den nederlandske regering henvist til dommen i Teuling-sagen.

Det er karakteristisk for AAW, at loven giver en grundlæggende beskyttelse mod risikoen for indtægtstab. En fuldtidsbeskæftiget arbejdstager modtager i tilfælde af fuldstændig uarbejdsdygtighed en ydelse, der svarer til 70% af netto-mindstelønnen. Denne ydelse kan dog forhøjes til 85 eller 100% af mindstelønnen for arbejdstagere, der bor sammen med deres ægtefælle eller har forsørgerpligt over for børn (AAW's artikel 10). Ydelsens størrelse er således uafhængig af den tidligere indtægt.

Under hensyn til risikoprincippet kan en deltidsbeskæftiget arbejdstager ikke gøre krav på fuldstændig beskyttelse. Af samme grund kan ydelsen ikke være højere end indtægtstabet, og den bør for deltidsbeskæftigede være baseret på den lavere indtægt, den pågældende rent faktisk har haft.

Efter den nederlandske regerings opfattelse er de bestemmelser, sagen drejer sig om, dermed begrundet i risikoprincippet, som intet har at gøre med forskelsbehandling på grundlag af køn. Ydelsessystemet i henhold til AAW må derfor være foreneligt med direktivets artikel 4, stk. 1.

Med henblik på besvarelsen af det andet præjudicielle spørgsmål har den nederlandske regering anført, at de nødvendige anvisninger findes i Domstolens afgørelser i sagerne 71/85 (FNV) og 384/85 (Borrie Clarke). Domstolen har i disse to afgørelser fastslået, at kvinder i tilfælde, hvor der gælder bestemmelser, der er i strid med artikel 4, stk. 1, har krav på at blive behandlet efter samme regler som mænd, idet disse regler er de eneste, der vil kunne anvendes, når direktivet ikke er gennemført. Kun den nationale retsinstans har kompetence til at bedømme de faktiske omstændigheder, at fortolke national ret og at bringe national ret i anvendelse.

Kommissionen har anført, at det første præjudicielle spørgsmål falder i to dele, for det første om der foreligger en forskelsbehandling, og for det andet om forskelsbehandlingen i givet fald er objektivt begrundet. Kommissionen betragter pro rata-princippet som det eneste brugbare kriterium for, om deltidsbeskæftigede behandles lige, og dette må gælde såvel for selve lønnen (hvor kriteriet fremgår af Traktatens artikel 119, stk. 3) som med hensyn til sociale sikringsydelser. Dette indebærer, at ydelsen (eller lønnen) skal fastsættes efter samme sats pr. enhed eller tidsrum i forhold til det udførte arbejde. Der kan ikke hævdes at foreligge en forskelsbehandling, når en arbejdstager, der har arbejdet mindre, har en lavere indtægt, heller ikke selv om de fleste deltidsbeskæftigede arbejdstagere er kvinder. Kommissionen har i denne sammehæng henvist til Domstolens domme i sagerne 170/84 (Bilka-Kaufhaus) og 96/80 (Jenkins, Sml.

1981, s. 911), og den har anført, at spørgsmålet må angribes på samme måde, når der er tale om social sikring.

Hvis man indrømmer deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede samme ydelse, medfører det, at de fuldtidsbeskæftigede diskrimineres, idet deres arbejde tillægges ringere værdi. Kun en pro rata-regel kan sikre ligebehandling. Det vil dog være berettiget at gøre undtagelse, såfremt det viser sig, at deltidsbeskæftigede, der bliver uarbejdsdygtige, som følge af pro rata-reglen får en indtægt, der er lavere end den sociale mindsteindkomst. Selv om hovedparten af de deltidsbeskæftigede er kvinder — som arbejder på deltid på grund af familiemæssige forpligtelser — er bestemmelsen ikke udtryk for en hensigt til at diskriminere. Der kan kun siges at foreligge en forskelsbehandling, når det kun er deltidsbeskæftigede, der i en bestemt henseende stilles ugunstigt, og dette skyldes arbejdsgiveren eller vedkommende sociale sikringsinstitution, jfr. f.eks. Jenkinssagen og Bilka-Kaufhaus-sagen.

Heraf følger, at sammenhængen — i henhold til artikel 10, stk. 5 — mellem den tidligere løn og den ydelse, der tilkendes, ikke i sig selv er en tilsidesættelse af direktivet. Bestemmelsen i artikel 10, stk. 5, er imidlertid den eneste undtagelse fra en generel ordning, som går ud på, at størrelsen af den tidligere løn ikke tages i betragtning. Denne forskel er diskriminerende for en kategori af arbejdstagere, der hovedsagelig består af kvinder.

Det må derfor undersøges, om der findes en begrundelse i objektive forhold, som kan bevirke, at forbuddet i direktivets artikel 4, stk. 1, ikke gælder. I henhold til Domstolens dom i Teuling-sagen, skal tre betingelser være opfyldt:

1) Forskellen mellem ydelsesbeløbene skal svare til en reel forskel mellem den situation, den ugunstigt stillede kategori befinder sig i, og den, den favoriserede kategori befinder sig i.

2) Den foranstaltning, forskellen beror på, skal være et passende middel til at opnå det tilsigede mål, og dette mål skal tillægges betydning frem for andre hensyn.

3) Foranstaltningen skal være nødvendig for at nå målet.

Efter Kommissionens opfattelse er den første betingelse ikke opfyldt, da det ikke er muligt at sammenligne de to arbejdstagerkategoriers behov. De fuldtidsbeskæftigede arbejdstageres behov tilgodeses (idet ydelsesbeløbet bl. a. afhænger af civilstanden), men de deltidsbeskæftigedes behov tilgodeses ikke. Under disse omstændigheder kan forskelsbehandlingen ikke være begrundet i en objektiv forskel mellem den situation, hver af de to kategorier befinder sig i.

Den anden betingelse er heller ikke opfyldt. Når sagsøgte fremfører, at artikel 10, stk. 5, forhindrer, at en arbejdstager modtager en ydelse, der er højere end den tidligere modtagne løn, må man rejse det spørgsmål, om en sådan argumentation skal tillægges større vægt end ligebehandlingsprincippet. I denne sammehæng har det betydning, at artikel 10, stk. 5, ikke finder anvendelse på andre kategorier af ydelsesberettigede, hvis indtægter har været lavere end mindstelønnen.

Det ses ikke, hvorfor disse kategoriers behov tilgodeses i forbindelse med ydelsesberegningen, men ikke de deltidsbeskæftigede arbejdstageres behov.

Af disse grunde har Kommissionen foreslået, at Domstolen besvarer det første præjudicielle spørgsmål benægtende.

Med hensyn til det andet præjudicielle spørgsmål har Kommissionen anført, at den nationale retsinstans — for det tilfælde at bestemmelsen i artikel 10, stk. 5, ikke er forenelig med direktivet — i det hele skal undlade at anvende bestemmelsen for at undgå, at mænd udsættes for forskelsbehandling på grundlag af køn. Indtil den nederlandske lovgivningsmyndighed har truffet passende foranstaltninger, skal ydelserne til deltidsbeskæftigede — på samme måde som ydelserne til fuldtidsbeskæftigede — beregnes på grundlag af den sociale mindsteindkomst. Til støtte herfor har Kommissionen henvist til Domstolens dom i FNV-sagen. Kommissionen har herefter foreslået, at Domstolen besvarer det andet præjudicielle spørgsmål bekræftende.

III — Svar på spørgsmål fra Domstolen

Den nederlandske regering har som svar på en anmodning herom fra Domstolen fremsendt den fulde ordlyd af de relevante lovbestemmelser og administrative bestemmelser.

Sir Gordon Slynn
Refererende dommer